

Вадим ФУРСА

доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

**СЛУЖБА ОСВІТНЬОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ НАВЧАННЯ
УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ РЕАГУВАННЯ
НА ЗАГРОЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З «АКТИВНИМ СТРІЛЬЦЕМ»**

Ранок 24 лютого 2022 р. кардинально змінив уявлення українського суспільства про поняття «безпека». Держава мусила швидко адаптуватися до нових реалій життя і вживати дієвих механізмів для забезпечення безпеки і порядку. Одним із таких механізмів забезпечення безпеки учасників освітнього процесу є впровадження діяльності підрозділів служби освітньої безпеки, що розпочалося ще в довоєнний період – у 2021 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2021 р. № 898-р було затверджено план заходів щодо реалізації Декларації про безпеку шкіл (далі – Декларація), а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 р. № 301-р було схвалено Концепцію безпеки закладів освіти (далі – Концепція). У першому розділі Концепції вказано, що питання безпеки закладів освіти та забезпечення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти та організації безпечного освітнього середовища є особливо актуальним у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України. Проблемою, яка потребує розв'язання, є низький рівень безпеки закладів освіти та організації безпечного освітнього середовища в Україні [1].

Далі в Концепції зазначається, що створення безпечної інфраструктури закладів освіти можливо забезпечити у тому числі і шляхом забезпечення в установленому порядку охорони закладів освіти із залученням поліції охорони, а також шляхом посилення поліцейської присутності у закладах освіти з наданням ефективних поліцейських послуг щодо недопущення вчинення правопорушень учасниками освітнього процесу та стосовно них [1].

На виконання положень Декларації та Концепції у 2024 р. наказом Національної поліції України від 01.04.2024 № 333 утворено Управління організації служби освітньої безпеки, а наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01.10.2024 № 663 затверджено Інструкцію з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти. Безумовно, створення Служби освітньої безпеки є позитивним кроком на шляху забезпечення безпеки дітей, особливо у районах, наближених до лінії ведення бойових дій, і він заслуговує на схвалення та підтримку.

Проте в межах нашої доповіді необхідно відмітити, що з початком повномасштабного вторгнення в Україні спостерігається таке негативне явище, як «активний стрілець» – застосування особою зброї в місцях масового скупчення людей/невибіркове та масове вбивство/намагання вбивства людей. Поширення такого явища зумовлене насамперед неконтрольованим та незаконним розповсюдженням зброї в мирних містах та селах, а також негативним впливом війни на психоемоційний стан населення нашої держави. Особливу занепокоєність викликає той факт, що «активний стрілець» розповсюджується і на найуразливішу категорію – дітей.

Так, 06 березня 2025 р. у селі Суходоли Володимирського району Волинської області 17-річний колишній учень прийшов до школи з пневматичним пістолетом та стріляв по учнях. Внаслідок стрілянини один із учнів потребував медичної допомоги [2]. 12 січня 2026 р. учень однієї з київських шкіл вчинив озброєний напад на вчительку та свого однокласника. Встановлено, що учень 9 класу приніс до навчального закладу завчасно підготовлені два ножі, балаклаву та каску. У приміщенні вбиральні він одягнув балаклаву та шолом і пішов до дверей класу, де вже проходив урок. Там підліток почав бити ногами та руками у двері. Коли вчителька відчинила їх, хлопець почав завдавати їй удари ножем. Після цього він завдав кількох ударів своєму однокласникові, який сидів за другою партою. У постраждалих діагностовано множинні колото-різані рани. Після нападник зачинився у вбиральні та поранив собі руки та живіт [3]. 27 січня 2026 р. у м. Запоріжжя неповнолітній хлопець 2010 р. народження на подвір'ї будинку кілька разів вистрілив у повітря, після чого з власної необережності впав і ще одним пострілом поранив себе [4].

З наведених прикладів вбачається, що неповнолітні не лише мають доступ до зброї, а й вчиняють ретельно сплановані напади із застосуванням зброї. Вважаємо, що за умов

зростання випадків застосування зброї на території навчальних закладів/нападів із застосуванням зброї є необхідність у посиленні обізнаності учасників освітнього процесу про алгоритми дій у ситуаціях, пов'язаних із нападами із застосуванням зброї. В Інструкції з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти, яка затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 01 жовтня 2024 р. № 663, зазначено, що одними з основних повноважень поліцейських у ході забезпечення безпечного освітнього середовища є проведення моніторингу стану забезпечення безпеки учасників освітнього процесу, збір інформації про стан безпеки, а також навчання та виховання малолітніх та/або неповнолітніх дітей [5]. Оскільки вказаним нормативно-правовим актом вже закріплено повноваження поліцейських Служби освітньої безпеки щодо навчання, то з метою підвищення рівня безпеки учасників освітнього процесу доцільно запровадити проведення тренінгів щодо реагування на різноманітні загрози, у тому числі і на «активного стрільця». Навчання пропонується за такими напрямками:

- обізнаність щодо планування школи та окремих її приміщень. Це дозволить ознайомити учнів із розміщенням евакуаційних виходів, виявити місця, які можна використовувати як схованки чи укриття у разі загрози «активного стрільця»;

- блокування/забарикадування дверей та побудова бар'єрів всередині класної кімнати з використанням наявних меблів та інших засобів. Це дозволить напрацювати навички побудови перешкод, які будуть ускладнювати рух правопорушнику, що, в свою чергу, надасть більше часу на евакуацію учасників освітнього процесу чи на прийняття необхідного рішення;

- евакуація через вікна, балкони, дах, тощо;

- надання домедичної допомоги в частині зупинки кровотеч.

Регулярне проведення таких тренінгів поліцейськими Служби освітньої безпеки у школах не тільки дозволить надати необхідні знання та сформувати базові навички реагування на загрози, але й підвищить психологічну стійкість учасників освітнього процесу, знизить імовірність виникнення паніки, покращить координацію між учнями різних вікових категорій.

1. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти : розпорядження Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 р. № 301-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text>.

2. На Волині неповнолітній стріляв по учнях школи з пневматичного пістолета. *Суспільне.Луцьк*. URL : <https://suspilne.media/lutsk/964769-na-volini-nepovnolitnij-strilav-po-ucnah-skoli-z-pnevmatichnogo-pistoleta/>.

3. Напад у школі в Києві: учня підозрюють у замаху на життя. *ДІВ*. URL : <https://www.dw.com/uk/nozovij-napad-u-skoli-v-kievi-ucnu-povidomili-pro-pidozru-u-zamahu-na-zitta-dvoh-ludej/a-75482545>.

4. У Запоріжжі підліток влаштував стрілянину у дворі будинку, а потім випадково поранив себе – поліція. *НУ*. URL : <https://nu.ua/ukr/ukraine/events/strilyanina-u-zaporizhzh-16-richnij-hlopec-poraniv-sebe-u-dvori-budinku-50578848.html>.

5. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів Національної поліції України із забезпечення безпечного освітнього середовища в закладах загальної середньої освіти : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 01 жовтня 2024 р. № 663. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-24#Text>.

Володимир ШАТОХІН

доцент кафедри цивільного,
адміністративного та фінансового
права Інституту економіки та права
Класичного приватного університету
(м. Запоріжжя, Україна),
доктор філософії в галузі права

ВИКОРИСТАННЯ ЗАКОРДОННОГО ДОСВІДУ ЯК УМОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ НА ТРАНСПОРТІ

Необхідність залучення зарубіжного досвіду для удосконалення адміністративно-правового регулювання публічного контролю за дотриманням законодавства у сфері транспортної безпеки в Україні зумовлена стратегічним курсом держави на європейську